

INTELLEKTUAL YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING TABIIY FANLARGA QIZIQISHINI OSHIRISH

Ismanova Gulzoda Abduqodir qizi

Namangan davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi

Tel: +998 93-236-44-51

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida intellektual yondashuvning tabiiy fanlarga qiziqishni oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan bo'lib, intellektual yondashuvning o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv va kreativ qarorlar qabul qilishni rivojlantirishdagi ahamiyati ko'rib chiqilgan. Maqolada o'qituvchining o'rnini va ahamiyati ham alohida ta'kidlanadi, chunki o'qituvchining metodik mahorati va innovatsion yondashuvlari o'quvchilarda ilmiy tafakkurni rivojlantirish va qiziqishni oshirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotlar va metodik yondashuvlarning tahlili o'quvchilarning tabiiy fanlarga qiziqishini oshirishda intellektual yondashuvning samarali qo'llanilishi mumkinligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: intellektual yondashuv, boshlang'ich sinf, tabiiy fanlar, qiziqish, mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv, kreativ qarorlar, savol-javob metodlari, muammoli o'qitish, eksperimentlar, interaktiv metodlar, multimedia vositalari, pedagogik metodlar

ПОВЫШЕНИЕ ИНТЕРЕСА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ К ЕСТЕСТВЕННЫМ НАУКАМ НА ОСНОВЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОДХОДА

Аннотация: В данной статье анализируется значение интеллектуального подхода в воспитательном процессе в повышении интереса к естественным наукам, рассматривается значение интеллектуального подхода в развитии у учащихся самостоятельного мышления, критического подхода, принятия творческих решений. В статье также подчеркивается роль и значение учителя, поскольку методические навыки и новаторские подходы учителя являются важным фактором в развитии научного мышления и повышении интереса учащихся. Анализ исследований и методических подходов показывает, что интеллектуальный подход может быть эффективно использован для повышения интереса учащихся к естественным наукам.

Ключевые слова: интеллектуальный подход, начальная школа, естественные науки, любопытство, независимое мышление, критический подход, творческие решения, методы вопросов и ответов, проблемное обучение, эксперименты, интерактивные методы, мультимедийные инструменты, педагогические методы

INCREASE THE INTEREST OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN NATURAL SCIENCES ON THE BASIS OF AN INTELLECTUAL APPROACH

Annotation: *this article analyzes the importance of the intellectual approach in the educational process in increasing interest in the Natural Sciences, examining the importance of the intellectual approach in developing independent thinking, a critical approach and creative decision-making in students. The role and significance of the teacher is also highlighted in the article, since the methodological skills and innovative approaches of the teacher are an important factor in developing scientific thinking and increasing interest in students. Analysis of research and methodical approaches suggests an effective application of the intellectual approach to increasing students' interest in the Natural Sciences.*

Key words: *intellectual approach, primary class, natural sciences, interest, independent thinking, critical approach, creative decisions, Q & A methods, problem teaching, experiments, interactive methods, multimedia tools, pedagogical methods*

KIRISH

Bugungi kunda ta'limning asosiy maqsadi o'quvchilarni nafaqat bilimlar bilan ta'minlash, balki ularning mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv va kreativ qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy fanlarga qiziqishini oshirish va ularni fanlar bilan yaqindan tanishtirish muhim ahamiyatga ega. Tabiiy fanlar o'quvchilarda dunyoqarashni shakllantiradi, ularga tabiat qonuniyatlarini tushunishga yordam beradi va hayotiy masalalarni hal qilishda muhim ko'nikmalarni rivojlantiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Intellektual yondashuvni o'rganish bo'yicha bir nechta tadqiqotlarda Shunk D. H, Costa A. L, Kallick B larning hissasi katta bo'lib, bu yondashuvning asosiy mohiyati shundan iboratki, u o'quvchilarni faqat ma'lumot olishga emas, balki o'z fikrlarini shakllantirishga, tahlil qilishga, tanqidiy yondashishga va qarorlar qabul qilishga undaydi. Tabiiy fanlar, o'z navbatida, dunyoqarashni shakllantirish va tabiiy jarayonlarni tushunishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, tabiiy fanlar darslarida intellektual yondashuvni qo'llash o'quvchilarda ilmiy tafakkurni rivojlantiradi va muammoli vaziyatlarni hal qilishda ilg'or yondashuvlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tadqiqot olib borish va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi [3]

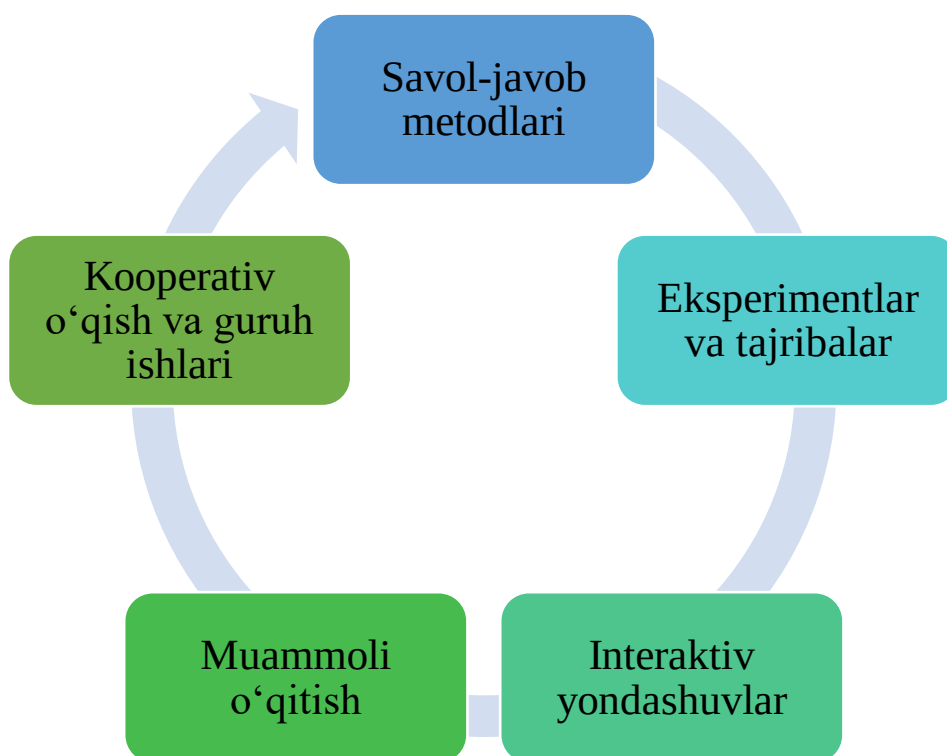
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Intellektual yondashuv – bu o'quvchilarga faqat tayyor bilimlarni taqdim etishdan ko'ra, ularga o'ylash, o'z fikrlarini izhor qilish, analiz qilish va sintetik

yondashuvni o'rgatish hisoblanadi. Bu yondashuvni tabiiy fanlar darslarida qo'llash, o'quvchilarni nafaqat fanlarni o'rganishga, balki ularga munosabat bildirishga, yangi bilimlarni o'zlashtirishga, shuningdek, kelajakda muammolarni hal qilish uchun zaruriy vositalarni ishlab chiqishga o'rgatadi.

Intellectual yondashuvni tabiiy fanlarga qo'llash o'quvchilarga savol berish, yangi g'oyalar ishlab chiqish, tajribalar o'tkazish, tabiatning qonuniyatlarini tushunish va ularni amaliyotga tadbiq etish imkoniyatini yaratadi. Shunday qilib, o'quvchilar o'zlarining o'quv faoliyatlarida faqat bilim olish bilan cheklanmay, balki har bir fan bilan yanada chuqurroq va tanqidiy tarzda shug'ullanishadi. Shuningdek,

Tabiiy fanlarga qiziqishni oshirish uchun metodik yondashuvlar quyida keltiriladi (1-rasm):

1-rasm. Tabiiy fanlarga qiziqishni oshirish uchun metodik yondashuvlar

Savol-javob metodlari. Tabiiy fanlar darslarida savol-javob metodini qo'llash, o'quvchilarda tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshirishning samarali

usulidir. O'qituvchi darsda o'quvchilarga qiziqarli va murakkab savollarni beradi, bu esa ularni o'ylashga, tahlil qilishga va o'z fikrlarini bildirishga undaydi. Masalan, o'quvchilarga nega yerdagi iqlim o'zgaradi? yoki necha tur o'simliklar mavjud? kabi savollar berish, ularning qiziqishini oshiradi va ilmiy yondashuvni rivojlantiradi.

Eksperimentlar va tajribalar. Tabiiy fanlarda eksperimentlar o'tkazish o'quvchilarda hayajon uyg'otadi va ularga bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatini beradi. Tajribalar orqali o'quvchilar nafaqat fanlarni o'rganadilar, balki tabiatdagi jarayonlarning qanday ishlashini ko'rishadi. Masalan, o'simliklarning o'sish sharoitlari yoki yer yuzasidagi gazlarning miqdorini o'lchash kabi eksperimentlar o'quvchilarda tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi.

Interaktiv yondashuvlar. Interaktiv metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Bu metodda o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalash, guruhlar bilan ishlash va birgalikda muammolarni yechish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Darsda multimedia vositalarini, videolarni yoki animatsiyalarni qo'llash o'quvchilarga tabiatni yangi ko'rinishda ko'rsatish va yanada qiziqarli qilish imkoniyatini yaratadi.

Muammoli o'qitish. Muammoli o'qitish metodida o'quvchilarga turli xil muammolarni hal qilish vazifalari beriladi. Bunday metod o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va ularga o'rganilgan bilimlarni hayotda qo'llash imkonini beradi. Tabiiy fanlarda bu metodni qo'llash, o'quvchilarga har xil ekologik muammolarni hal qilishda bilimlarni amaliyotda sinovdan o'tkazish imkoniyatini beradi.

Kooperativ o'qish va guruh ishlari. Kooperativ o'qish usuli orqali o'quvchilar bir-birlari bilan o'z bilimlarini almashishadi va jamoaviy fikrlashni rivojlantirishadi. Bu metodda o'quvchilar guruhlariga bo'linib, bir-biriga yordam berib, muayyan fan bo'yicha loyihalar yoki ishlanmalar yaratishadi. Bu usul, shuningdek, o'quvchilarning tabiatga nisbatan turli xil nuqtai nazarlarini shakllantirishga yordam beradi.

Tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshirishda o'qituvchining ahamiyati. Tabiiy fanlarga qiziqishni oshirishda juda katta ahamiyatga ega. O'qituvchi faqat bilimlarni yetkazuvchi emas, balki o'quvchilarni tadqiqotlarga,

o'zgarishlarga, yangi g'oyalar yaratishga va yangi savollar qo'yishga undovchi yo'lboshchi bo'lishi kerak. O'qituvchi dars davomida o'quvchilarning qiziqishini kuzatib borishi, ularni faol ishtirok etishga jalb etishi va kerakli vaqtda to'g'ri yo'naltirishni amalga oshirishi lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR

Intellectual yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy fanlarga qiziqishini oshirishda bir nechta muhim jihatlar aniqlanadi:

1. Intellectual yondashuvni tabiiy fanlar darslariga tatbiq etish, o'quvchilarni faqat tayyor bilimlar bilan ta'minlashdan ko'ra, ularga bilimlarni o'zlashtirishda faol ishtirok etishga undaydi.

2. Tabiiy fanlar darslarida savol-javob metodlarining qo'llanilishi o'quvchilarni faqat ma'lumotni o'rganishga emas, balki ilmiy jarayonni tushunishga undaydi. Bu metod o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni va mustaqil yondashuvni rivojlantiradi. Shu bilan birga, muammoli o'qitish metodlari o'quvchilarni muammolarni hal qilishda faol ishtirok etishga undaydi, bu esa tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

3. Eksperimentlar orqali o'quvchilar tabiatdagi jarayonlarni bevosita ko'rishadi, bu esa ularga ilmiy metodlarni o'zlashtirishda yordam beradi. Shuningdek, amaliy tajribalar o'quvchilarga bilimni real hayotda qo'llashni o'rgatadi va bu jarayon tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

4. Multimedia vositalarini qo'llash o'quvchilarda tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshirishning samarali usulidir. Videolar, animatsiyalar va interaktiv materiallar o'quvchilarga ilmiy jarayonlarni vizual tarzda tushunishga yordam beradi. Bunday metodlar, o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish va amaliyotga tadbiq etishda samarali natijalarga olib keladi.

5. O'qituvchining metodik mahorati, innovatsion yondashuvlari, o'quvchilarni ilhomlantirishi va motivatsiya berishi ularning fanlarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchilarga ilmiy tafakkurni rivojlantirishda yordam beruvchi yo'lboshchi bo'lishi kerak.

Bularning barchasi ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarda tabiatga bo'lgan muhabbat va ilmiy qiziqishni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshirish va o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish intellektual yondashuvning samarali qo'llanilishi orqali amalga oshiriladi. Darslarda turli interaktiv metodlar, eksperimentlar, muammoli o'qitish yondashuvlari va kooperativ o'qish kabi metodlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshirish mumkin. O'quvchilarni tabiiy fanlarga qiziqitirish, nafaqat ularning ilmiy savodxonligini oshiradi, balki ularning hayotiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu jarayonda o'qituvchining mahorati va yondashuvi alohida ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sh.Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. O'zbekiston. Toshkent. 2022. 212-bet
2. D.Muminova, M.Qo'ldasheva, S.Tursunov, S.Jurayeva. Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar. Darslik. 2023 –yil. – B. 178
3. K. T. Henson. The Teacher as Decision Maker: A Guide to Classroom Research and Reflection. Prentice Hall. 1996.
4. D. W.Johnson, F. P. Johnson. Joining Together: Group Theory and Group Skills. Prentice Hall. 1994.
5. A. A. Gokhale. Collaborative Learning Enhances Critical Thinking. Journal of Technology Education. 1995. 7(1), 22-30.
6. J. Kay, S. Kletzien. The Role of Multimedia in Education: A Review of the Literature. Journal of Educational Multimedia and Hypermedia. 2007. 16(1), 2-16.